Kartläggning av backsvalekolonier utmed den Skånska kusten 2023

Bengt Legnell

Informationsskylt sätts upp framför kolonin vid Kyls Havsbad

Bakgrund

Backsvalekolonier belägna i kommersiella grustäkter blir allt ovanligare i Sverige pga. omstruktureringen av den Svenska ballast-industrien med många nedläggningar och omställning av täkt-verksamheten från att bryta natursand till att arbeta med sprängsten. Under de senaste åren har kolonierna nästan helt försvunnit från de flesta mellan-Svenska länen. Till skillnad från exempelvis Skåne häckar backsvalan nästan uteslutande i sådana täkter i denna region. Även i Skåne har samma trend registrerats i de kommersiella täkterna och länet beräknas ha förlorat över hälften av beståndet som häckar i en sådan biotop under de senaste 20 åren. Här i länet finns emellertid ett antal kolonier belägna i naturliga strandbrinkar och backar utmed kusten, främst utmed det sydöstra hörnet och runt Landskrona och Ven. Denna häckningsbiotop är unik i Sverige. Frånsett kolonierna i Skåne finns endast en koloni vid Vätterns strand norr om Jönköping. Sedan måste man bege sig upp till de Norrländska älvarna där ett drygt 60-tal kolonier rapporterats utmed älvniporna. Till skillnad från många stora kolonierna utmed den Skånska kusten med 50-100 par, är majoriteten av kolonierna i älvniporna mycket små med endast 2-10 par.

Många av koloniena utmed den Skånska kusten har likt dem i kommersiella täkter funnits vid samma lokal under många 10-tals, ibland tom. 100-tals år. Till skillnad från kolonierna i kommersiella täkter – där många kolonier decimerats eller helt försvunnit under de senaste åren, verkar kartläggningen under de tre senaste åren indikera att de naturligt belägna kolonierna utmed kusten inte drabbats av samma öde – få sådana kolonier verkar att ha försvunnit under de senaste 15-20 åren och storleksmässigt verkar de ha ungefär samma status under denna tidsperiod. Tyvärr finns mycket lite dokumentation om backsvalekolonier utmed kusten före Artportalens tillkomst i början av 2000-talet. De största kolonierna på Ven, Hammars Backar, Kåseberga och Ravlunda som ligger avskilt och svårtillgängligt, blev inte inventerade regelbundet före detta projekts början 2021. Med tanke på det allt intensivare nyttjandet av dessa kuststräckor för fritidsändamål - flertalet av kolonierna delar kusten med populära badstränder/strövområden/skärmflyg, Framtiden är således inte helt skrivet i sten för dessa unika kolonier

De kustnära backsvalekolonierna i Skåne – statistik och historik

Denna sammanställning omfattar backsvalekolonier som är belägna i naturliga, strandnära sanddynor eller backar samt mellan stenblock i t.ex. hamnpartier. Kolonier i upplagda högar är inte medtagna i denna kartläggning därför att dessa normalt inte brukar vara bebodda mer än ett eller några säsonger innan högarna grävs bort och svalorna flyttar. Kolonierna i kommersiella täkter styrs av en annan problematik och är inte heller medtagna i denna rapport.

Dessa för Svenska förhållanden unika strandnära kolonier har rapporterats från Ravlunda skjutfält ner till strax väster om Ystad samt ett område runt Landskrona och Ven. Dessutom har kolonier mellan stenblock rapporterats i Kiviks, Gislövs,Trelleborgs, Skanörs och Landskronas hamnar.

Stormarna under vintern 2021-2022 bidrog till att två helt nya kolonier bildades 2022 - kolonierna vid Kyls Havsbad och Hagestads Naturreservat. Backsvalor har aldrig tidigare häckat vid dessa stränder enligt dem som bor här.

Nästan samtliga kolonier utmed Skånes kuster ombildades efter ovan nämnda vinterstormar – gamla häckbranter rasade och nya bildades.

En koloni väster om Ystad förstördes 2022 efter dessa stormar och kolonin vid Kiviks kapell dog förmodligen bort samma år därför att kanten växt igen.

I samarbete med Skånes Ornitologiska Förening sattes 2022 och 2023 informations-skyltar upp vid de mest välbesökta stränderna med backsvalekolonier.

Våren 2023 grävdes flygsand bort med spade från brinkarna vid Kyls Havsbad och Vitemölla Badhotell. Dessa häck-dynor är mycket låga, mellan ½ – 1½ meter, vilket gjort att bohålen delvis täcktes av flygsand efter vinterns stormar.

Backsvalekolonier utmed Skånes sydöstra kust

Uppgifter mellan 2021-2023 kommer från denna kartläggning. Tidigare uppgifter kommer från Artportalen. GPS-koordinater nedan är enligt WGS84 (googles system.)

Ex. står för antal svalor sedda runt kolonin. Bohål står för antal räknade botunnlar i kolonin.

Ravlunda Skjutfält: 55.741456,14.193723

Kolonin är belägen i en ca 3 – 4 meter hög strandkant. Kolonin flyttade 2023 till en ny kant ca 50 meter från den kant de boat i 2021-2022.

En informations skylt sattes upp här 2022 med tillåtelse från Fortifikationsverket och militären.

2023: 4/6. 75 bohål. Nygrävda denna säsong. Ca. 50 svalor runt kolonin.

2022: 23/6. 100 bohål, flertalet gamla. Ca. 10-20 svalor mellan kolonin och Haväng. Flertalet svalor flyttade förmodligen till en temporär jordhög vid högkvarteret ca. 1 km från kolonin detta år.

2021: 3/6. Ca. 200 bohål. 70-100 svalor runt kolonin. Mycket aktvitet.

2018–2020 rapporterades årligen i genomsnitt ca.100 bohål och ett 20-tal svalor runt kolonin.

2009–2017 rapporterades mellan 5-45 bohål årligen. Ca 20 svalor sågs i luften runt kolonin.

Den första rapporten från Ravlunda skjutfält gjordes 1985 då 15 svalor rapporterades häcka.

Tidigare fanns även en mindre koloni vid Haväng. Denna är nu sedan flera år borta.

Vitemölla Badhotell, Kiviks Kapell samt Kiviks Hamn.
Backsvalorna verkar att flytta mellan dessa tre lokaler olika häcknings-säsonger. Lokalen sträcker sig en dryg kilometer mellan Vitemölla och Kivik.
Kolonierna i Vitemölla och Kiviks kapell är belägna i ca.½ meter höga stranddynor.
Kolonin mellan stenblocken i piren vid Kiviks hamn rapporterades första gången 2023 men rapporter om sedda backsvalor i hamnområdet har gjorts sedan 2018. 2020 rapporterades exempelvis 20 svalor under häcknings-tid.
Det är osäkert om någon häckning fullbordades efter 2021 vid Kiviks kapell. Stranddynan här har vuxit igen av strandgräs.
En informations skylt sattes upp framför kolonin nedanför Vitemölla Badhotell 2022-2023 och flygsand avlägsnades med spade under våren 2023 för att frigöra bohålen och utvidga dynan för att få plats med fler bohål.

År	Vitemölla Badhotell 55.698462,14.211560	Kiviks Kapell 55.692830,14.218067	Kiviks Hamn. 55.688805,14.228287
2023	22/5. 4 ex. 10 bohål	13/5. 2 ex. Bobesök?	22/5. 20ex. Bobesök.
2022	23/6. 30 ex. 20 bohål	5/6. 1 ex. Bobesök?	
2021		6/6. 6ex, 30 bohål	
2020	23/6. 7 ex. Bobesök.		
2019		23/7. 1 ex. Bobesök	
2018		18/6. ? ex. Bobesök	
2017		19/5. 40 ex. Bobesök	
2016	19/5. 4 ex. 2 bohål	8/7. 10 ex. Bobesök.	
201 5		26/6. 20 ex. Bobesök	
2014		14/7. 20 ex. Bobesök	
2013		8/7. 50 ex. Bobesök.	
2012	20/6. 3 ex. Bobesök	15/5. 7ex Bobesök	
2011		11/6 10 ex. Bobesök	
2009		7/7 20 ex. 10 bohål	
2004			

Vinterns stormar hade blåst upp flygsand som täckte bohålen i de mycket låga sanddynorna vid de nyetablerade kolonierna Kyls Havsbad och Vitemölla Badhotell. – dessa är endast ½ – 1 meter höga, Efter några spadtag hade bra förutsättningar skapats. Häckningen verkar att ha gått bra vid dessa lokaler både 2022 och 2023.

Bunkern norr om Viks Hamn 55.618917,14.283386 – **Orelund** 55.626673,14.280859
Denna ca. 1 km långa strandremsa är belägen söder om nationalparken Stenshuvud. Stranden gränsas av en förhållandevis hög kant – ca. 3-4 meter, som löper jäms med Österlens golfklubbs fastighet. Vinterstormarna 2021-2022 hade en stor påverkan på denna brant (ansvariga på golfklubben sa att de inte hade sett något liknande under de senaste 15 åren). En ny, mycket lämplig häckbrant skapades vid Orelund 2022. Tidigare år hade backsvalorna häckat i en eller ibland två kolonier runt bunkern norr om Viks Hamn. Vid något enstaka tillfälle hade en mindre grupp backsvalor även häckat i en tillfälligt upplagd jordhög på golfbanan.

År	Bunkern vid Viks Hamn	Orelund
2023	22/5. 50ex, 45 bohål	22/5. 80ex, 70 bohål
2022	11/6. 2ex, 7 bohål	11/6. 70ex, 120 bohål
2021	1/6. 70ex, 182 bohål	
2020	26/6. 80ex, 225 bohål	
2008	2/5. 20ex, 10 bohål	
2003	20/7. 30ex, 130 bohål	

Informations-skyltar sattes upp vid både Bunkern och Orelund

Kyls Havsbad. 55.439051,14.241672
Enligt boende i området hade backsvalan aldrig häckat här tidigare. Kolonin etablerat sig i en ½-1 meter hög stranddyna efter vinterstormen 2021-2022.
Juli 03, 2022 räknades 40 svalor och 30 bohål vid kolonin. Juni 09, 2023 räknades ett 10-tal svalor och 15 bohål. En informations-skylt sattes upp samt bort-grävning av flygsand vid häck-dynor.
Tidigare finns uppgifter om små kolonier – ca 5 par, vid stränderna till närliggande Mälarhusen 2022, Sandskogens Havsbad 2021 samt Sandhammaren 2015.

Kolonin bakom den solande kvinnan delar denna strand med 100-tals badgäster. Det verkar fungera.

Hagestads Naturreservat. 55.377168,14.153194
Denna koloni rapporterades för första gången 2023 (det finns obekräftade uppgifter även 2022)
Enligt boende i området skapade vinterstormarna 2021-2022 några lämpliga 1½-2 meter höga stranddynor där svalorna grävde en koloni – likt den i Kyl som ligger ca 10 km norr ut och där backsvalor för första gången började häcka 2022 efter ovan nämnda vinterstormar.
9/6 rapporterades ca 10 svalor vid kolonin och ett 20-tal bohål räknades spridda utmed en ca. 100 meter lång strandremsa – flest hål i en ca. 2½ meter hög dyna.
En informationsskylt sattes upp framför kolonin.

Kåseberga.
Det finns två kolonier runt Kåseberga, en ca 500 meter öster om hamnen 55.385621,14.071645 och den andra en dryg kilometer väster om hamnen 55.386321,14.046263. Båda kolonierna är belägna i kanterna av 20-30 meter höga strandkullar och har förmodligen funnits vid samma lokal under mycket lång tid. Vinterstormarna 2021-2022 omformade branten där svalorna häckade vilket förmodligen ledde till att den östra kolonin decimerades 2022. Ytterligare ras i den östra branten vintern 2022-2023 skapade möjligheter för svalorna att återvända 2023. Erosionen skapad av vinterstormar är en förutsättning för de tunnelgrävande svalorna som gräver nya kolonier med jämna mellanrum.
Rapporteringen till Artportalen härifrån har ofta varit bristfällig och ibland går det inte att avgöra vilken av de två kolonierna rapporten syftar till.

Häckningar vid Kåseberga

År	Västra kolonin	Östra kolonn	Endast ”Kåseberga” anges
2023	19/5. 80ex, 75 bohål (nya)	19/5. 60ex, 40 bohål (nya)	
2022	11/6. 100ex, 250 bohål	3/7. 3ex, 4 bohål	
2021	7/7. 50ex, 130bohål	7/7.10ex, 50 bohål	
	?	10/6. 50ex, bobesök	
2019	?	28/5. 100ex, bobesök	
2018	16/5. 80ex, bobesök	?	
2017	27/5. 85ex, bobesök	?	
2015	11/5. 50ex, bobesök	?	
2013			9/5. Noterad. Bobesök
2008	27/5. 30ex, bobesök	?	
2004	?	27/5. 100ex, 60 bohål	
1998			6/6. Noterad. Bobesök
1982			11/8. 70ex, bobesök

Kåseberga/Hammars Backar är mycket populära destinationer för både svenska och internationella skärmflygare. Man använder brant-kanten precis ovanför kolonierna för ”take-off” och seglar ofta tillsammans med upprörda svärmar av svalor framför kolonierna (kolonin ses ovanför informations-skylten på fotot) Backsvalor är störningståliga fåglar, men frågan är i vilken utsträckning dessa störningar möjligtvis påverkar häckningsresultatet? Foto från Hammars Backar

Hammars Backar, 55.4022536,14.0131705 Denna stora koloni ligger inom det militära skjutfältet Kabusa ca 4 km sydväst om den västligaste kolonin vid Kåseberga. Likt kolonierna där, häckar svalorna i en brant ca. 20-30 meter hög backe. Även denna koloni har förmodligen funnits till mycket länge. Tyvärr har rapporteringen till Artportalen varit mycket bristfällig från denna lokal. Enligt militären har det tidigare funnits mindre kolonier även i andra kullar runt skjutfältet. Skärmflygarna har sin mest besökta camp/take-off plats precis ovanför denna koloni.

2023	**19/5 100ex, 220bohål (nya)**
2022	**3/7. 100ex, 251 bohål**
2021	**8/6. 100ex, 310 bohål 1/**
2020	**7/6. 150ex, 100bohål**
2009	**29/5. 100ex. Bobesök**
2001	**23/6. 200ex. Bobesök**

1/ Två kolonier detta år. Många gamla hål.

Ruthbovägen (Svarte) 55.426114,13.740205
Denna tämligen stora koloni är belägen i en 3-4 meter hög strandbrant nedanför korsningen Ruthboväge-riksväg 9 mellan Ystad och Svarte. Fram till 2022 fanns även en mindre koloni ungefär en kilometer öster om denna som förstördes av vinterstormarna 2021-2022. (2021, 8/6 30ex, 20 bohål)
Även branten vid Ruthbovägen omformades av dessa stormar och bohålen är nya sedan 2022.

2023	**22/5. 120ex, 230bohål**
2022	**3/7. 100ex, 251 bohål**
2021	**8/6. 30ex, 100bohål**
2019	**5/6. 15ex, 50bohål 1/**
2018	**21/6. 75ex. Bobesök 1/**

1/ Oklart varifrån dessa kolonier är rapporterad. Troligen Ruthbovägen

Kolonin vid Ruthbovägen. Kolonin ligger bakom betong konstruktionen som för tankarna till de artificiella ”svalhotellen” som uppförts på många håll i Europa. Det finns många lämpliga ställen utmed Skånes södra och östra kustlinje som skulle lämpa sig mycket väl för ett sådant projekt. Det finns ett bestånd av backsvalori detta område och i ett ”svalhotell” skulle de få en tryggare och beständigare häckning – utan risk för erosions-ras, som ödelägger kolonierna under häckningen, predation och andra störningar.

Breddinge strand.
Det finns rapporter på Artportalen 2003, 2005 samt 2020 från dynorna i detta strandområde. Oklart exakt var. 3 – 5 par rapporterade.

Gislövs läge.
Det finns rapporter från 2022 och 2023 om häckande backsvalor mellan stenblock i hamnpartiet här. 10 exemplar rapporterades 2022.

Trelleborgs Hamn.
Det finns rapporter från 2002, 2022 och 2023 om häckande backsvalor i hamnen. Oklart var och hur många. 2022 och 2023 enligt uppgift till mig.

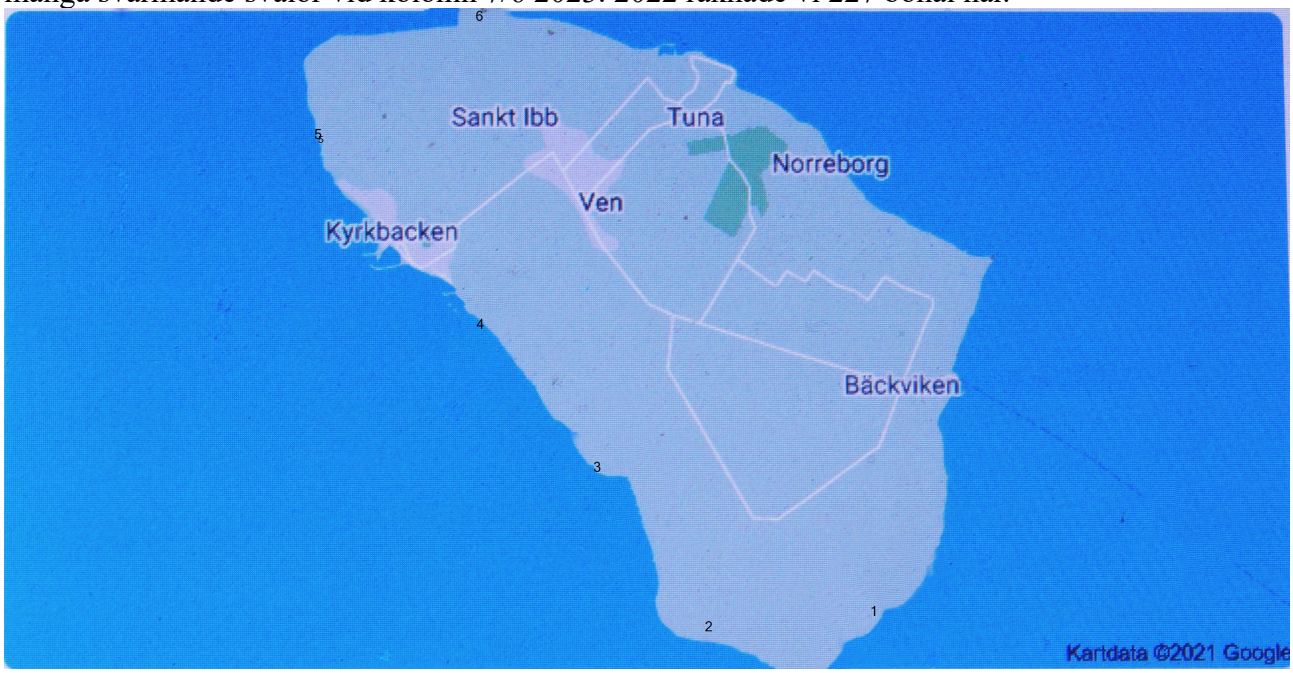
Skanörs hamn.
2023 rapporterades 10 exemplar häcka i norra piren, Skanörs Hamn.

Landskrona Hamn 55.865047,12.821487
29/6 2022 rapporterades 50 exemplar och 7/6 2023 rapporterades 30 exemplar. Det går inte att räkna antal boplatser mellan stenblock i hamnar.

Ven.
Det finns sex lokaler med backsvalekolonier på Ven. Den första ligger utmed det syd-östra hörnet av ön där fyra kolonier är belägna. Samtliga i ca. 20 meter höga kanter.
Lokal 1: 55.891019,12.710311 med 35 bohål, 55.890712 med 170 bohål, 55.890711,12.705294 med 60 bohål samt 55.892122,12715516 med 10 hål
Nästa två lokaler ligger utmed öns sydvästra hörn i ca.15 meter höga kanter.
Lokal 2: 55.896079,12.695616 Tyvärr hann vi inte besöka denna lokal 2023. 2022 räknade vi ett 30-tal bohål. Evt. var dessa gamla bohål.
Lokal 3: 55.898038,12.693362 Tyvärr hann vi inte besöka denna lokal 2023. 2022 räknade vi ett 30-tal bohål och 5-10 svalor
Lokal 4: Några hundra meter syd om Kyrkbacken 55.905470,12.682080 ligger koloni 1 med 44 bohål i en 25 meter hög brant. Denna koloni övergavs troligen efter häckning 2021. Ca. 400 meter söder om denna 55.904941,12.683881 ligger en större koloni spridd utmed en 10-15 meter hög kant. 100+25+20 bohål räknades i vad som verkar vara en nygrävd koloni. Ett 20-tal bohål räknades spridda mellan dessa två kolonier.
Lokal 5: Vens nord-västra hörn ca. 400 meter norr om Kyrkviken. 3 kolonier i 3-5 meter höga strandkanter. 55.918017,12.666321 35 bohål, 55.918041,12666152 40 bohål, 55.920085,12.667281 50 bohål.

Lokal 6: Norra delen, 59.906525,12.682080 Tyvärr hann vi inte räkna bohål i denna koloni. Vi såg många svärmande svalor vid kolonin 7/6 2023. 2022 räknade vi 227 bohål här.

Vinterstormarna 2021-2022 raserade många av häckbranterna utmed öns sydöstra del. Detta innebar att de flesta bohålen utmed denna sträcka var nygrävda 2022.
Det har varit svårt att jämföra antalet bohål som räknats 2021-2023 för att få en bild av om backsvale-beståndet på ön ökar eller minskar. Att försöka avgöra om bohålen i kolonierna är aktiva häck-hål eller gamla övergivna hål är inte lätt alla gånger. En kraftig reducering av antal bohål utmed öns sydöstra hörn och Kyrkbacken sedan 2021 är märkbar. Antalet har halverats.

Antal bohål utmed öns sydöstra kant (lokal 1)				**Antal bohål söder om Kyrkbacken (lokal 4)**		
2021	**2022**	**2023**		**2021**	**2022**	**2023**
560	**490**	**275**		**400**	**320**	**190**

2021 kunde 100-tals svalor ses framför kolonierna utmed Vens sydöstra hörn. 2023 såg vi endast ett knappt 50-tal framför dessa kolonie

Sandbergen Naturreservat, Rustningshamn samt Ålabodarna Naturreservat.
Dessa två lokaler ligger ca. 2 km från varandra,10 kilometer norr om Landskrona. Det finns inga uppgifter härifrån 2023. Tyvärr verkar rapportering från dessa lokaler vara något vaga i vissa fall, vilket innebär att fel kan ha uppstått i tabellen nedan. Många rapporter hänvisar till ”Glumslövs Backar” som ligger ungefär mitt emellan dessa två lokaler. I tabellen nedan har jag placerat dessa rapporter till Artportalen under ”Sandbergen”.

År	Sandbergen	Ålabodarna
2022	**80ex, 210 bohål**	**5ex, 10 bohål**
2020	**120ex, 60 bohål**	**32ex, 16 bohål**
2018		**30ex, 30 bohål**
2017	**200ex. Bobesök**	
2016	**300ex. Bobesök**	
2015		**100ex. Bobesök**
2013	**60ex, 30 bohål**	**Noterad. Bobesök**
2011	**60ex. Bobesök**	
2005	**100ex. Bobesök**	
2003	**150ex, 390 bohål**	
1997	**Noterad. Bobesök**	
1996	**Noterad. Bobesök**	

Uppgifterna i tabellen ovan är tagna från Artportalen. I vissa fall verkar en schablon använts vid rapportering av antal ex (sedda svalor) och antal bohål.

Sammanfattning

2023 räknades sammanlagt 11 lokaler – om Ven räknas som en lokal, med backsvalekolonier i stranddynor och branter i Skåne. Ytterligare 5 kolonier häckande mellan stenblock i hamnpartier rapporterades 2023. Detta är ungefär samma resultat som 2021 och 2022.
Under 2021-2023 har två nya kolonier belägna i sanddynor rapporterats – Kyls Strandbad samt Hagestads Naturreservat.
Även små kolonier med 5-10 par som häckade mellan stenblocken vid pirarna till Kiviks hamn, Gislövs Läge och Skanörs Hamn var nya för 2023.
Två kolonier verkar att ha försvunnit under denna tidsperiod – Kiviks kapell där strandgräs och stekel-kolonier verkar att ha tagit över den låga stranddynan. Även kolonin mellan Svarte och Ystad (Ruthbovägen 2) dog ut 2022 efter det vinterstormarna rev ner träd som blockerade inflygning till kolonin.
Glädjande är att kolonin vid Ravlunda som nästan tömdes på svalor efter vinterstormarna 2022 nu flyttat till en ny brant ca. 50 meter norr om gamla kolonin och verkar frodas igen. Kolonin vid Viks Bunker där häckning verkar att ha uteblivit 2022 har fått häckande svalor igen 2023. Även kolonin öster om Kåseberga, där förmodligen ingen häckning skedde 2022, räknades en mindre grupp häckande svalor 2023. De började boa en en ny erosionsbrant något öster om den gamla.
Tyvärr verkar beståndet av häckande backsvalor på Ven ha minskat, även om det är svårt att bedöma detta enbart genom att räkna antal bohål.

Antal bohål i kolonierna vid Skånska strandbrinkar

År.	5 – 600.	4 - 500.	3 - 400.	2 - 300.	1 - 200.	50 – 100.	25 – 50.	10 – 25.	5 – 10.	Tot.
2023				6	1	3	4	3	1	18
2021	1	1		2	2	5	4	1	2	18

En jämförelse med resultatet vid den riksomfattande inventeringen 2021. Samma antal kolonier (18) påträffades men de största kolonierna som då fanns på Ven är borta. En del av dessa var troligen gamla hål som eroderade bort under vinterstormarna 2021-2022. Antalet sedda svalor runt några av Ven-kolonierna har dock minskat.